
ONDER HET SPELEN

DOOR

J. L. F. DE LIEFDE

Nu was het er.

Eindelijk was het gekomen, het echte zoele zomerweer, waarop zoo héél lang was gewacht.

Altijd had de wind maar uit het Noorden of Oosten geblazen. Die venijnige wind, die in je ooren beet en zoo vinnig in je jaskraag kon tochten. Die de oudjes in Juni nog bij de kachel zette. En 't was natuurlijk veel te ver in den tijd, dan dat met de kou ook het prettige ijs kon komen. Dat je vrij kreeg van school en op de schaats kon! Des morgens lag er soms een dun ijsvliesje op de plassen, alsof het winter was, maar als je uit school kwam, was 't weer weggedood. Aldoor was het scherp koud gebleven.

Naar nu.... was het gekomen. Plotseling. In één enkelen nacht. De wind was om en droeg uit het zonnige Zuiden de warmte mee naar Holland, het lage vochtige land aan de zee.

Toen de menschen dien morgen de deur uitstapten, keken ze verrast op. Naar de zonnige blauwe lucht. En dan lachten ze vergenoegd tegen buurman. Ja, die had het ook al gevoeld.

„Wel, wel, buurman, de wind is om!” En dan knikten ze elkaar toe.

't Leek wel feest. Voor alle menschen te gelijk feest. *Voor de gezonden. En voor de zieken*, want die kregen weer nieuwen moed. Voor de armen en rijken. 't Scheen wel haast, alsof er voor alle menschen in dien nacht een heerlijk present was gekomen.

Voor de kinderen was het dubbel feest.

Ze gooiden de armen de lucht in van plezier. Nu voelde je je zoo jolig, zoo verruimd en vrij.

„Moe, hoef ik nou geen mantel meer aan?” vroegen ze. „Moe, mag ik nou zonder die nare jas naar school?” En eindelijk zei Moeder lachend: „Ja, hoor! Nu is het zomer.”

En dan.... 't Was Woensdag. 's Middags vrij! Fijn! Er op uit! Naar buiten. Op 't schoolplein, vóór negen, holden en stoeiden ze uitgelaten van pret. En Meester? Die liet vijf minuten te laat bellen, want het was toch zóó dolletjes fijn!

Nu moest het eigenlijk al vakantie wezen. Dat vonden ze allemaal.

En.... die arme meisjes! Die moesten den geheelen kostelijken middag toch in de school zitten, voor handwerken. Breien nog wel. Ze kregen het er warm bij. De naalden kleefden haar in de vingers.

En toen opeens waagde één het: „Hè, Juffrouw, mogen we nu vandaag nog eens in de wei spelen?”

Het stak de geheele klas aan en in koor vielen ze mee in: „Hé, ja, Juffrouw, vandaag?”

Het zonnetje had juffrouw Kuipers ook in 't hart geschenen. Ze zette een heel bedenkelijk gezicht, maar de kinderen zagen best den lach in haar oogen. Ze kregen moed. „Hè ja, Juffrouw,” bedelden ze hoopvol.

En toen ging al het bedenkelijke onder in een prettigen gullen lach. „Ja, hoor, dat mag nu eens. Maar.... dan tot half vier heel goed je best gedaan! Luie meisjes blijven binnen!”

„Half vier al,” mompelden ze verrast. En keken dankbaar op van haar rikkettikkende naalden naar juffrouw Kuipers, die altijd zoo lief was. „Ga jij het maar even vragen, Jans!”

Jans veerde op uit haar bank. Wat een voorrecht! De ééne uitverkorene te zijn.

Naast het schoolplein lag een groot weiland. Meestal waren er koeien in of stond het gras te wachten op de zeis. Dan mocht er niet in gelooopen worden, want de zeis kon het platgetrapte gras niet pakken. Maar als er pas gemaaid was, mochten ze van den boer wel eens in de wei spelen.

De heele klas keek glunderend van hoop naar de deur, toen ze den knop hoorden kraken. „Ja, ja, het mag!” juichte Jans.

En toen trilde het in allen van plezier: „Het mag, het mag!” Dat heel bijzondere. Dat bijna nooit mocht of kon.

Spelen! Onder schooltijd! inplaats van breien! De pennen repten zich met dubbelen ijver.

Met klokslag half vier sprak de juffrouw het bevrijdende woord: „Opbergen, meisjes!”

Toen ze de schooldeur uitdrongen naar buiten, stond het hek van de weide reeds open. Meteen dat ze het zagen,

zetten ze 't op een holletje, het heele troepje te gelijk. De groote ruime wei in.

Ze zwaaiden met de armen. Sprongen haast bovenop elkaar, bonsden tegen elkaar op van pret. Vrij, vrij! Het groene gras in. De ruimte in. Niets om je heen dan die heerlijke versche zomerlucht en den zonneshijn. En boven je den wijden hemelkoepel van het klaarste blauw.

De juffrouw kwam kalm achterna met een tintellichtje van schik in haar vroolijke blauwe oogen.

„Hè, Juffrouw, mogen we een spelletje doen? In een kring?”

„Hè ja, Juffrouw? En doet u dan ook mee? In een kring?”

Heel het troepje drong om haar saam met blijde vraag-oogen. „Ja, toe Juffrouw?”

„Hè ja, in Holland staat een huis?”

De juffrouw knikte vroolijk en stak meteen haar armen met open hand naar beide zijden noodend uit. Vijf, zes handen grepen te gelijk de hare. „Ik naast u. Nee, nee, ik naast de juffrouw.”

„Kom, kom, allemaal maar gauw in den kring,” zei de juffrouw lachend.

Vol animo en veel te prettig gestemd om te kibbelen haakten ze dadelijk aan, al de meisjes, hand aan hand. Een heele keten, die zich sloot tot een ring.

„In Holland staat een huis,” zette de juffrouw in. Onmiddellijk pakte het geheele koor den toon en daar steeg het op, de heerlijke zonnige lucht in ver over de weide en over den weg. Het vroolijke speelliedje, waarbij je altijd dat gevoel kreeg van vrij zijn en plezier hebben. Uit volle borst zongen ze, want ze *moesten* het uiten, het blijde, dat ze in zich voelden als een heel bijzonder stukje geluk om het extra gekregen vrij poosje en het kostelijke zomerweer.

En daar draaide de kring rond. Zoo fleurig tegen het groene gras door al de verschillende kleurtjes van hun jurken en de helder witte schorten. Allen zoo heerlijk los en vrij, zonder mantel en in 't bloote hoofd.

Met schuine pasjes tripten ze in den cirkel voort op den maatgang van het lied, de zwarte schoenvoetjes en de wit geschuurde klompjes.

In dat huis daar woont een heer,
 In dat huis daar woont een heer,
 In dat huis daar woont een heer, ja, ja,
 Van je sjingela, sjingela, hopsasa,
 In dat huis daar woont een heer.

Even stond nu de kring en de keten brak stuk. Haastig

drongen de brutaalsten naar voren, op de juffrouw aan: „Hè, Juffrouw, mag ik? Nee, toe, Juffrouw, ik?”

Maar de juffrouw pikte er juist een uit, die nog netjes op haar plaatsje stond, Greet Bakker. Daar prijkte ze al midden in de open ruimte van den kring, fier, omdat de keuze op háár was gevallen. Aanstonds mocht zij „de vrouw” kiezen. De meisjes lonkoogden al bedelend naar haar. „Mij, neem je mij?”

Greet koos Jo Mol. Natuurlijk! Dat begrepen ze allen eigenlijk wel. Ze waren er ook niet jaloersch om. Jo....? Ja, *die* zouden ze immers zelf ook hebben gekozen, als zij „de heer” waren geweest. „Toe, Jo, kies jij mij?” vleiden ze haastig vóór het zingen weer begon.

Door Jo gekozen te worden, daar hoopten ze allen op, want Jo Mol.... zóó was er maar één meisje in de geheele klas. Zóó leuk! En zoo gezellig! Nooit gauw boos of aangebrand. Zulke vroolijke blauwe oogen had ze. En mooie volle blonde krullen met altijd een mooie strik er in. Eigenlijk was ze een beetje mooier gekleed dan al de anderen en toch niets nuffig. Wat een mooie ruit nu ook weer, die jurk, zoo jonge-damesachtig. Net zoiets als Lucie van den dokter, die met den trein naar de stad op en neer ging naar school. En dan.... Jo woonde op de werf.

Haar vader was scheepstimmerman. Wat kon je daar heerlijk spelen. En.... soms, als er een bootje vrij was, roeien.... Tenminste als Jo je meevroeg....

Het coupletje was uit. Het gezang gestaakt. De kring stond stil. Ze smeekten, vleiden weer: „Toe, Jo, toe, neem mij?” Sommigen boos al, omdat ze 't reeds begrepen, dat voor háár het voorrecht niet was.

Jo lachte.... keek zoekend den kring rond met haar heldere blijde oogen en toen strekte ze den arm uit naar.... Geesje Gramsma.

„Hè....,” ging het uit den kring op.

Wie had dat nu gedacht. Geesje Gramsma. Dat heel gewone kind met dat piekhaar. Wat was er nu eigenlijk aan Geesje? Maar.... waarom Geesje *niet*?” Och, nee, *tegen* Geesje hadden ze geen van allen iets. Een naar kind was ze niet, maar zoo

heel erg gewoon. Je lette nooit veel op haar. Dat Jo die nu had gekozen.

De juffrouw zette al weer met nieuwen moed in: „Die heer kiest zich een knecht....” en ze moesten meezingen. 't Was nu ook immers beslist, Geesje was „het kind”, Geesje kreeg de hoofdrol van het geheele spel.

Geesje keek verheerlijkt naar Jo. Leuk zoo midden in den kring te staan als de anderen om je heen draaiden en zongen.

„Durf je wel?” fluisterde Jo, plotseling bevangen door de vrees, dat het mis zou loopen met dit kleine schuchtere ding. Dat ze straks zou blijven steken en door de anderen uitgelachen worden, die zelf graag gekozen waren geworden. Saar Jansen had al zoo nijdig gekeken.

En dan werd het een mislukking van het spel, maar ook van het pleiziertje voor Geesje. Jo wist wel, waarom ze juist Geesje Gramsma had genomen, Geesje had eigenlijk geen een bepaald vriendinnetje in de klas. Ze ging stilletjes haar eigen gang. Ze werd nooit gekozen met spelen en bedelde er dus niet eens meer om als de anderen.

Geesje knikte flink van ja. „Ik ken het best, hoor!” Ze keek zoo glunder met haar kleine bruine kraaloogjes en wreef over haar borstje op en neer van innigen schik. „Fijn! Ik het kind,” verkneuterde ze zich. Wat zou ze dapper zingen! Jo zou er schik van hebben, dat ze haar gekozen had.

„Als ze maar durft,” smoesde Saar Jansen minachtend tegen Heintje ter Haar, haar buurtje. Ze kon het maar moeilijk verkroppen, dat Jo háár niet had willen kiezen. Ze zat toch nog wel naast Jo en.... ze had toch net zoo goed altijd schoenen aan als Jo, nooit klompen.

Al spelend groeide het groepje binnen in den kring aan, de bewoners van het „huis in Holland.”

En toen ja, toen moesten ze weer weg. Eén voor één.

Tot afscheid gaf Jo een vroolijken zwaai van haar stevigen arm naar Geesje, danste uit het midden weg en sloot zich weer mee aan in den keten van meisjes. Eén voor één

moesten ze scheiden, terug naar den kring buitenom, die nu weer zoo prettig groot werd.

Geesje alleen bleef over. Heel wijd cirkelde nu de ring van meisjes om haar heen.

„Nu staat het kind alleen, nu staat het kind alleen,
Nu staat het kind alleen, ja, ja,
Van je sjingela, sjingela, hopsasa. . . .”

klonk het om haar op met veel vroolijke stemmen.

Een béetje eenzaam voelde je je dan wel, maar. . . . toch prettig, dat je dit doen *mocht*.

„Zeg, kind waar is je Pa, zeg kind waar is je Pa. . . .?”

Na dat coupletje viel plotseling de stilte over de spelende kinderen en het groote weideveld. De krans van meisjes stond zwijgend om haar. Haar klein figuurtje was daar wel heel schraaltjes, zoo erg alleen. Ze keken haar aan en wachtten op haar antwoord.

„Als ze maar durft. . . ., je zal zien dat ze niet eens durft,” smaalde Saar Jansen alweer geniepig tegen Heintje ter Haar, met schuine blikken naar het midden, naar Geesje.

Geesje kreeg een kleur. Ze zag best, dat dit haar gold. Toen zette ze dapper in:

„Mijn Pa is in het bosch. . . .”

Fijntjes, maar heel duidelijk zong dat ééne stemmetje. 't Klonk bijna aandoenlijk, de makkertjes voelden allen iets zachts voor Geesje, het eenzaam achtergebleven kind van het huis. Het leek net een lief klein vogeltje, dat zong van den heerlijken zonneshijn; zoo kleintjes en toch zoo helder, dat fijne stemgeluidje onder den wijden hemelkoepel.

Met vernieuwde animo viel na de kleine rust, het koor weer in met de vraag van de gezongen samenspraak. En zóó ging het spel voort; om beurten de vraag van allen en het antwoord van Geesje alleen.

„Wat doet je Pa met geld...?”

Geesje opende reeds den mond voor het antwoord. Iets forscher dan zoo even, met meer durf — 't ging immers zoo goed — zette ze in: „Mijn Pa verkoopt voor bier, mijn Pa....”

En toen....

Een hoog rood vloog over haar tanig gezichtje, tot in het sluike verkleurde piekhaar. Meteen boog ze haar kopje neer en.... daar vielen de tranen al. Zenuwachtig greep ze naar haar schort en drukte het met bei haar smalle handjes voor de oogen.

Het voer als een schrik door heel den kring van vroolijke kinderen. Wat nu? Durfde ze tòch niet? Maar.... nee, ze begrepen het niet. Het moest iets anders wezen.... iets ergers. Geesje snikte zoo. Haar rug schokte er van.

„Hè, wat een flauwerd... durft niet eens,” snerpte Saar Jansen met leedvermaak.

Sommigen keken verontwaardigd. Die arme kleine Geesje! Ze stond daar zoo zielig eenzaam. En zoo bedroefd. 't Was wel mal om te gaan huilen, omdat je het versje niet durfde te zingen, maar... och, ze stond heelemaal in haar schort gedoken.

„Ken je het niet verder? Zal ik het voor je afzingen?” bood één goedig aan. Ook de juffrouw doorzag het geval niet.

Toen barstte Saar opeens hatelijk uit, met een valsch licht in haar schelle groenige oogen: „Ik snap het best. Natuurlijk omdat... haar eige...” „Vader” volgde er nog, maar deze laatste woorden gingen van schrik onder op Saar's lippen, want meteen beet Jo Mol haar bijna vinnig toe: „En je houdt je mond toch, als jij er van weet.”

Fluisterend had ze het gezegd, zoodat geen der anderen iets verstond, maar Saar werd vuurrood. Inwendig begon ze te koken, maar ze zweeg, alsof de juffrouw zelf het haar geboden had. Plotseling zag ze namelijk haar geheime hoop het eigenlijke vriendinnetje van Jo te worden, deerlijk bedreigd.

Twee waren er die alles hadden begrepen. Saar Jansen en Jo Mol, de nijd en het medegevoel. Aan die beiden was het licht opgegaan.

„Omdat haar eigen vader...,” zei Saar. Ja, omdat Geesje's vader dronk. O, die arme Geesje!

De tranen sprongen Jo in de oogen. „Mijn Pa verkoopt voor bier,” had ze moeten zingen. En dat... *dat* was toch zoo pijnlijk, zoo wreed, als je eigen vader *werkelijk* zijn verdiende geld „verkochte voor bier en sterken drank.”

Opeens ging Jo het groote licht op. Ook over hetgeen ze had gehoord een paar dagen te voren, toen ze langs het huisje van Geesje Gramsma was gekomen, dat aan den buitenkant van de stad lag. 't Was toen heel stil geweest, bijna avond al, maar van het bleekveld achter het huis kwamen stemmen. Eén heel ruw en vreemd, zoo onduidelijk. En één zacht smekend, telkens weer: „Toe, man, niet zoo hard. Toe, ga mee naar binnen. Toe, anders hooren de menschen het nog.”

't Was een vrouwenstem, Geesjes moeder.

Dat was het dus, waarom Geesje zoo bitter zat te snikken. Dronk...., neen, Jo kon zelfs in gedachten dat vreeselijke woord niet zeggen. Die arme, arme Gees.

Verder kon ze niet doordenken, want nu bracht de juffrouw uitkomst, gelukkig! Ze pakte Geesje zacht bij den arm en leidde haar uit het midden van den kring weg. „Huil er maar niet om. 't Is niet erg hoor! Dat gebeurt wel eens meer, als je ineens zoo alleen moet staan te zingen. Dat is ook wel een beetje eng, niet?” De juffrouw gaf haar het eereplaatsje vlak naast zichzelf. Ze hield zacht en warm Geesjes hand in de hare. En veegde zelf met de punt van Geesjes bont schort de laatste tranen weg. „Zoo, nu is 't weer over, niet?”

Geesje probeerde weer te lachen. Lief van de juffrouw.

Maar Jo moest haastig langs haar eigen oogen vegen. „Over? Over?”

Saar schimpte ruw naar Jo: „Zeg, begin jij nou ook al. 't Heeft anders lang genoeg geregend, zou ik zeggen.”

Jo gaf er geen weerwerk op, met woord noch blik. Saar was inwendig woedend.

„Nou.... da's me ook wat. Moet je om gaan grienen, als je het „versie” niet durft te zingen. Most mij overkomen. Zou ik me anders uit weten te redden. Nou, maar.... Kom, laten we liever verder spelen en niet staan te zeuren. Juffrouw, zal ik het voor haar afzingen?”

Maar dat viel tegen, want nu voelden meteen al de anderen, dat ze medelijden hadden met Geesje. „Hè nee, Juffrouw. Hè, nee,” komen verscheidene stemmen. „Niet weer „In Holland staat een huis”. Mogen we een ander spelletje doen?”

Dat vond de juffrouw ook de beste oplossing, dan was deze stoornis het spoedigst vergeten. „Kat en muis,” stelde ze voor. En dat sloeg bij allen in.

Het ging weer prettig, de rechte stemming kwam terug. Ze lachten weer en vingden op elkaar, lenig en rap.

Alleen.... die natte plek voor in Geesjes blauw boezelaar. Die.... was er nog. En dat andere, waarvan geen wist dan Jo en Saar, dat in-droevige, dat was er ook. Dat ging niet

over, niet weg. Je kon het niet zien, hier onder het vroolijke spel in de groene weide en den zonneshijn, maar.... het *was* er toch. En ze had Geesje nog wel een pretje willen bezorgen. O, o, wat dom, dat ze hieraan niet had gedacht.

Heel het goede gulle hart van Jo ging uit naar Geesje.

En dien avond toen ze in bed lag, dankbaar en voldaan over den dag, die om was, moest ze weer aan Geesje denken. Zou die ook wel blij naar bed hebben kunnen gaan? Of zou haar vader soms weer dron....? O, wat vreeselijk toch, als je vader, je eigen vader, soms „zoo” thuis kwam. Als je bang moest wezen, dat het weer „zoo” met hem was. Altijd bang, dat andere menschen er iets van zouden merken. 't Was toch overigens geen nare man, Gramsma, Jo kende hem wel. Hij had wel als los sjouwerman op de werf gewerkt.

Wat had zij zelf een heerlijken dag gehad. En wat had ze meestal prettige dagen. Er was altijd zooveel plezierigs.

En.... voor Geesje had toch dezelfde heerlijke zomerzon geschenen. Ze had ook in de wei mogen spelen inplaats van breien en toch.... En toch.... O, die natte vlek van de tranen in Geesjes schort. Jo zag die nog. Midden in de vreugd was er voor Geesje zooiets verdrietigs gekomen. Het was door het plezier heengebroken, want.... eigenlijk was het er altijd door. Voor Geesje was het er altijd. Misschien kon ze het af en toe onder een pretje vergeten, maar verdwijnen deed het daardoor toch niet. Het was er en het bleef er. Zou dat donkere dan nooit, nooit weg kunnen gaan?

Jo lag van uit haar bed bedroefd voor zich te staren naar de lucht, die nog zacht rose getint was. „Zou het dan nooit anders kunnen worden voor Geesje?”

Meteen werd het Jo weer licht en hoopvol om het hart. Ja, het kon.... Het kòn want.... God was er immers. En God wilde toch luisteren, als je tot Hem bad.... En zoo vloeide heel Jo's medelijden en haar bekommernis samen met een groot innig verlangen naar uitkomst voor Geesje en zoo steeg het op in een gebed tot God. Heel eenvoudig maar, met gewone woordjes, zoo recht uit Jo's hart.

Niemand wist het, maar van af dien dag bad Jo elken avond voor Geesje.

Niemand wist het. Natuurlijk niet. Met Geesje sprak ze er niet over. Jo praatte niet zoo gemakkelijk over die diepere dingen, maar dat hoefde ook niet. God wist het immers....

Maar wat de meisjes op school wel merkten.... en wat Geesje telkens ondervond als een blij verrassinkje, was, dat ze nu een echt vriendinnetje had gekregen. En dan Jo nog wel! Van wie ze allen hielden en met wie ieder zoo goed kon opschieten. En die altijd met spelen den toon aangaf, omdat het dan prettig ging, zonder nijdig gezeur of getalm. En als het extraatje voorviel, dat baas Mol den knecht een uurtje kon missen en ze in de haven mochten roeien, dan was Geesje zonder mankeeren van de partij.

Saar Jansen hield zich maar koest, heimelijk blij, dat zij na dien leelijken uitval bij het spelen in de wei, waarover Jo zoo verontwaardigd was geweest, toch nog meegevraagd was om te roeien. Dat viel haar erg mee.

Als ze op Zaterdag uit school kwamen, vroeg Jo dikwijls: „Hè, Gees kom je nog een poosje op de werf spelen?” En dan glunderde Geesje.

Neen, het droevige was niet weg. Het verdriet, dat in het verborgene woonde, die donkere kant aan Geesjes leven bleef, maar.... nu was er toch ook een zonnige kant gekomen. Dat was de vriendschap met Jo en de heerlijke poosjes op de werf. Jo vond, dat niemand zulke leuke bedenkeltjes had met spelen en zóó gezellig alles voor het poppenhuishouden in het hutje kon inrichten als Gees. Ze hadden altijd schik.

Neen, het donkere, dat aan den binnenkant zat, diep in het hart, was niet weggenomen.

„Nog”.... niet,” dacht Jo meestal. „Nog”.... niet, want eenmaal *zou* het verdwijnen. Dat stond voor Jo vast. Ze had het immers gevraagd. Aan God. Niet aan een mensch, maar aan God. En trouw vroeg ze het iederen avond.

